

עין משפט ונר מצוה

א א נמי׳ פ״ח מהלכות אבות הטומאות הלכה ט טוש״ע א״ח סימן קסג סעיף א׳]

בוּב ה מ״י פ״ו מהלכות נדרות הלכה יט סוג עשין ב טוש״ע א״ח ס׳ קסט סעיף א ונדרג אלפס נדרות פ״ח דף מו.]: **ב**וּב ג ד ה מ״י שם פ״ו הלכה ז ועיין נב״מ טוש״ע שם סעיף ג: **ב**וּב ו טוש״ע שם פ״ח: **ב**וּב ז מ״י פ״ג מהל׳ שבת עשור הלכה ז:

בוּב ח מ״י פ״ו מהלכות נדרות הלכה יח וע״ש סג עשין ב טוש״ע א״ח ס׳ קסג סעי׳ ז ונדרג אלפס שם]: **ב** ט מ״י פ״ט מהלכות מאכלות אסורות הלכה ז סגמ לאון קמא טוש״ע י״ד ס׳ לא סעיף א:

נא י מ״י שם הלכה כא סגמ שם טוש״ע י״ד ס׳ פח סעיף ז:

נב כ מ״י שם הלכה ח סגמ שם טוש״ע י״ד ס׳ לא סעיף א:

נג ל מ מ״י שם הלכה כא סגמ שם טוש״ע י״ד ס׳ פח סעיף ז וע״ש נבג״ה:

נד נ מ״י פ״ו מהל׳ י״ט הלכה כא סגמ לאון עה טוש״ע א״ח ס׳ מקלג סעיף א:

רבינו גרשום

במס׳ סוכה: א״ל דעתי קצרה כלומר אני נטלתי ידי אלא מה שאני אוכל במפה דעתיא אנינא ואין אני יכול ליגע באוכל: דקא אכיל בבלאי חמתות כלומר כרכי ידיהו בחמת ישן ואכלי בלא נ״י: תרי גברי רברבי כובגן ליטעו בדרב ושמואל כל׳ דסבורין אתון דרב אכיל לאוכלי טהרות כלומר הא קאמר ליה דעתי קצרה ונטל ידי: ולא התירו מפה לאוכלי טהרות כלומר לאוכלי חולין שנעשו על טהרת הקדש: אוכל מחמת מאכיל צריך נ״י כלומר אם האוכל צריך נ״י: כלם ליה אומצא. כלומר תקון אומצא: מאי לאו משום דדוריו ובשי דיה מעיקרא. (א) כלומר והא קא חזינן הכא דאוכל מחמת מאכיל צריך נט״י: הא דאיכא דאם חשוב כו׳ כלומר אם השמש אדם חשוב דיתנו לו פת כל צורכו אינו צריך לברך על כל פרוסה ופרוסה אבל אם אין אדם חשוב דלא יתנו לו כל צורכו אלא פרוסה אחת כי חוזרין ונותנין לו פרוסה אחרת ודומה כנמלך ושוב צריך לברך: שאני שמש דטריד כל׳ דחיישנן שמוא יגע: מברך על כוס וכוס כלומר דעל כוס וכוס דמי כנמלך דעבדי אינשי דלא שתי אלא חד כסא ובאידין כסא דמי כנמלך. שמואי יארע דבר קלקלה בסעודה כלומר שמא כשיטול הבעל הבית הכוס בידו יקיפיד על אותה פרוסה שיטנו לשמש וישפוך מחמת כעס הכוס מידו ויקלקל סעודה. מדיחה אשה ידה כו׳. כלומר לא רצה ליטול ידו אחת וגורו עליו שיטול שתי ידיו כשיאכיל בנו: התם משום שיכתא כלומר רוח רעה שלא נטל ידיו שחרית משום יוה״כ שאסור להושיט אצבעו במים

קו:

בלם ל״ה אומצא. פירוש ופת עמה: **התם** משום שיכתא. פירש בקונטרס רוח רעה שורה על הידים שלא נטלו שחרית ורבינו תם מפרש דכלא נמינת פת למינוק מותר ליטול ידיו שחרית ציום הכפורים דלא גרע ממלוכלכות צטיט וצלוה דלמרינן^[ק] שרוחך כדרכו ואינו חושש ואין לך מלוכלכות יותר מזה שאין יכול ליגע בפיו ובעיניו בחוטמו ובאוזניו דכנולוהו אמרינן ב׳פ׳ שמונה שר׳ים (שם דף קט). דמקלץ ידו משום צת מלך ושיכתא דהכל יס לפרש כמו שפירש ר״ח שהוא רוח רעה השורה על האוכל כשצא ליתן הפת למנוק בן ד׳ וה׳ שנים וחונקת אותו אם לא נטל ידיו צאותה שעה אע״פ שנטל שחרית ומה שאין אנו מזהירים עכשיו מזה לפי שאין אותה רוח רעה מלויה ציינו כמו שאין אנו מזהרין על הזוגות ועל הגילוי׳^[ט]: **בעינן תפיסה אחת**. ואם יש דבר מפסיק לא הוי כעין תפיסה אחת כההיא דמסכת ע״ז צפרק רבי ישמעאל (דף ג.) גצי אבני מרקולים דלמר כאן בתפיסה אחת כאן בשתי תפיסות והיכי דמי כגון דאיכא גוצה ציי וציי ולפיכך נוהגין עכשיו כשזה אוכל בשר זה אוכל גצינה על שלחן אחד מניחין להם או קנקן או שאר כלים להפסיק צינתיים או אוכל על מפה אחרת דהוי כעין שתי תפיסות וי״מ דלא אסרו אלא בתפיסה אחת כלומר שה צהולא אחת כגון אחיס שקנו אתרוג בתפיסת הצית דיש נוחלין (ב״ב קלז): ופריך תפיסה אחת ס״ד מה לי צהולא אחת ומה לי בשתי הולאות אם מכירין זה את זה ומשני כעין תפיסה אחת דהיינו שמכירין זה את זה ולפי׳ זה לא איירי כלל שיהא מותר לאכול על שלחן אחד בשציל הפסק שצינתיים:

טיפת

רבן שמעון בן גמליאל אומר יאשה מדיחה את ידה אחת במים ונותנת פת לבנה קמן אמרו עליו על שמאי הזקן שלא רצה להאכיל בידו אחת וגורו עליו שיאכיל בשתי ידיו^[ד] אמר אב״י התם משום שיכתא ת״ש דאבוה דשמואל אשכחיה לשמואל דקא בכי אמר ליה אמאי קא בכית דמחיין רבאי אמאי דאמר לי קא ספית לבראי ולא משית א^[א] ^(ט)ידיה ואמאי לא משית א״ל הוא אכיל ואנא משינא א״ל לא מיסתייה דלא גמיר מימחא נמי מחי ויהלכתא אוכל מחמת מאכיל צריך נטילת ידים מאכיל אינו צריך נטילת ידים: **מרתני״** ״צורר אדם בשר וגבינה במטפחת אחת ובלבד שלא יהו נוגעין זה בזה ״רבן שמעון בן גמליאל אומר יאמר יאמר ״שני אכסנאין אוכלין על שלחן אחד זה בשר וזה גבינה ואין חוששין: **גב״** וכי נוגע זה בזה מאי הוי ״צונג בצונג הוא אמר אב״י נהי דקליפה לא בעי ידההא מי לא בעי: רשבג״א שני אכסנאין אוכלין על שולחן וכו׳: ^(כ)אמר רב חנן בר אמי אמר שמואל לא שנו אלא שאין מכירין זה את זה אבל ימכירין זה את זה אסור תניא נמי הכי ^(כ)רבן שמעון בן גמליאל אומר ב׳ אכסנאים שנתארחו לפונדק אחד זה בא מן הצפון וזה בא מן הדרום זה בא בחתיכתו וזה בא בגבינתו אוכלין על שלחן אחד זה בשר וזה גבינה ואין חוששין ולא אסרו אלא ב״בתפיסה אחת לאב״י שני אחין ומקפידין זה על זה מהו אמר ליה ״יאמרו כל הסריקין אסורין וסריקי בייתום מותרין ולטעמיהך הא ״דאמר רבי אסי אמר רבי יוחנן ימי שאין לו אלא חלוק אחד מותר לכבסו בחולו של מועד יאמרו כל

רבן שמעון בן גמליאל אומר יאשה מדיחה את ידה אחת במים ונותנת פת לבנה קמן אמרו עליו על שמאי הזקן שלא רצה להאכיל בידו אחת וגורו עליו שיאכיל בשתי ידיו^[ד] אמר אב״י התם משום שיכתא ת״ש דאבוה דשמואל אשכחיה לשמואל דקא בכי אמר ליה אמאי קא בכית דמחיין רבאי אמאי דאמר לי קא ספית לבראי ולא משית א^[א] ^(ט)ידיה ואמאי לא משית א״ל הוא אכיל ואנא משינא א״ל לא מיסתייה דלא גמיר מימחא נמי מחי ויהלכתא אוכל מחמת מאכיל צריך נטילת ידים מאכיל אינו צריך נטילת ידים: **מרתני״** ״צורר אדם בשר וגבינה במטפחת אחת ובלבד שלא יהו נוגעין זה בזה ״רבן שמעון בן גמליאל אומר יאמר יאמר ״שני אכסנאין אוכלין על שלחן אחד זה בשר וזה גבינה ואין חוששין: **גב״** וכי נוגע זה בזה מאי הוי ״צונג בצונג הוא אמר אב״י נהי דקליפה לא בעי ידההא מי לא בעי: רשבג״א שני אכסנאין אוכלין על שולחן וכו׳: ^(כ)אמר רב חנן בר אמי אמר שמואל לא שנו אלא שאין מכירין זה את זה אבל ימכירין זה את זה אסור תניא נמי הכי ^(כ)רבן שמעון בן גמליאל אומר ב׳ אכסנאים שנתארחו לפונדק אחד זה בא מן הצפון וזה בא מן הדרום זה בא בחתיכתו וזה בא בגבינתו אוכלין על שלחן אחד זה בשר וזה גבינה ואין חוששין ולא אסרו אלא ב״בתפיסה אחת לאב״י שני אחין ומקפידין זה על זה מהו אמר ליה ״יאמרו כל הסריקין אסורין וסריקי בייתום מותרין ולטעמיהך הא ״דאמר רבי אסי אמר רבי יוחנן ימי שאין לו אלא חלוק אחד מותר לכבסו בחולו של מועד יאמרו כל

למך פיו תקון רצנן נטילה: **דמחיין רצאי: קספיים לנראי דנלא משית**. האכלת את צני ולא רחצת ידים תחלה: **לא מספייה דלא גמיר**. לא די לו שאינו צקי צהלכות נטילה שהמאכיל אין צריך ליטול: **מרתני׳ שני אכסנאין**. אין לחוש שיאכל זה משל חצירו: **גב״** **זה בא מן הצפון ו׳**. אלמא דוקא בשאין מכירין זה את זה קאמר: **ולא אסרו**. להעלות בשר עם הגצינה על השולחן: **אלא בספיסה אחת**. ככרך אחד: **תפיסה אחת פ״ד**. הא כלל שלחן ^(א) אוכל עליו נמי אסור: **מהו**. כיון דמקפידין שאין זה אוכל משל זה מותר או לא:

אחד בשר וגבינה מפני שסתם אחין אין מקפידין זה על זה ואחין המקפידין זה על זה יהיו מקליין במקום אחר: משום שיכתא כלומר רוח רעה שורה על הידים שלא נטלו שחרית

כל הבשר פרק שמיני חולין

עצדן דין. וכי עושין כן לאכול בלא נטילה: **דעסי קצרה**. אסטנים אני דלע״פ שנטלתי ידי אי אפשר לאכול צדי: **בנלאי חממות**. חממות בלזיין וכורכין ידיהן צהם ואוכלים בלא נטילת ידים: **ליטעו דרצז ונשמואל**. כסבורים אתם דהא דאשכחיה שמואל לדרצ דלכיל

במפה משום דלא נטל ידיו הוא: **והא דעסי קצרה קאמר ליה**. אלמא נטל ידיו: **הסירו מפה לאוכלי סרומה**. דהכהנים ורזין הן ולא נגעו: **ולא הסירו לאוכלי**. חוליהם צטהרה לפי שאינם למודין להשמר כמו כהנים: **אוכל חממת מאכיל**. אדם שאוכל מיד חצירו המוחזק לתוך פיו צריך האוכל נטילת ידים או אין צריך: **צנס ליה אומא**. חתך לו חמית בשר: **צנס**. צמ״ס סתומה כמו (מהללס לצ) עדיו לצלוס שהמתג והרסן מחמתין עדיו ^(ז)לצלוס) של סוס ולי נראה צנס ליה אומא לשון הטמנה בצמלוס כמו

(בטורות דף מ:): פיו צלוס גצי מומין של צכור שפיו סגור שאין יכול לפותחו אלא מעט ורגליו מצולמות: אי לאו **דרצ המנונא** **את**. אדם חכם וחריז כדמפרש ואזיל לא הוינא ספינא לך בלא נטילה: **מאי**. חוכמתיא: **לאו דהויר ולא נגע**. אלמא אין צריך נטילת ידים ובצנצ שלא יגע: **לא**. הכי קא״ל אי לאו דרצ המנונא את ויודע אני כך שנטלת ידיך. ורזי עדיף מזהיר זהיר שיודע להזהר בשעת מעשה שלא יעבור על המצוה ורזי הרואה את הנוול ומתקן עצמו שלא יבא לידי כך והיינו דלמרינן בע״ז (דף כ:): וזירות מביאה לידי זרירות: **השמש מצנך על כל כוס וכוס**. לפי שאין קצב לשתיית השמש שאינו יודע אם יתנו לו עוד הלכך אסך דעמיה מן השמיה: **ואינו מצנך על כל פרוסה ופרוסה**. דבטוח הוא שלא יעננו ממנו להם: **אי איכא אדם חשוב**. צסעודה בטוח השמש שיתן לו להם כל הזקן: **דעריה**. לשמש את המסובין ושוכח שלא נטל וטועה באוכלין שיאכל. ואע״פ שנוגע בכל הסעודה לא איכפת לן שלא הצרכו נטילה לנוגעין אלא לאוכלין: **לא יסן אדם פרוסה לשמש**. צלחד מן האורחים קאמר ^(א) שלא יכעוס צעה״צ כשהוא שותה חונקין לו יין ומזיק לו וצלחו כעס נמי מתוך שחש שלא יכלה להלם לאורחים הוא מצית ומלצן צמה שזה נותן והכוס נשפך מידו ואפילו הכוס ציד השמש שמא ישפכנו: **אשה מדיחה ידה צמים**. ציום הכפורים דלע״פ שאסור צרחיה המירו להשה להדיח ידה אחת וליגע צפת: **שלא רצה להאכיל צידו אחת**. אפילו ידו אחת לא רצה להדיח כדי ליתן פת למינוק ציוה״כ ומונע מלהאכילו. **אלמא מאכיל צריך נטילה: הסס משום שיכתא**. רוח רעה שורה על ידים שלא נטלו שחרית אצל נטל ידיו שחרית ולא צריך נטילה ולא למרינן דאסתם נותן

למך פיו תקון רצנן נטילה: **דמחיין רצאי: קספיים לנראי דנלא משית**. האכלת את צני ולא רחצת ידים תחלה: **לא מספייה דלא גמיר**. לא די לו שאינו צקי צהלכות נטילה שהמאכיל אין צריך ליטול: **מרתני׳ שני אכסנאין**. אין לחוש שיאכל זה משל חצירו: **גב״** **זה בא מן הצפון ו׳**. אלמא דוקא בשאין מכירין זה את זה קאמר: **ולא אסרו**. להעלות בשר עם הגצינה על השולחן: **אלא בספיסה אחת**. ככרך אחד: **תפיסה אחת פ״ד**. הא כלל שלחן ^(א) אוכל עליו נמי אסור: **מהו**. כיון דמקפידין שאין זה אוכל משל זה מותר או לא: **אחד בשר וגבינה מפני שסתם אחין אין מקפידין זה על זה ואחין המקפידין זה על זה יהיו מקליין במקום אחר:** משום שיכתא כלומר רוח רעה שורה על הידים שלא נטלו שחרית

מסורת הש״ס

(א) ערוצין סה: (ב) עיין מוס׳ יומא עט: ד״ה הא, (ג) יומא עז: (ד) [שם ע״ש], (ה) [צ״ל ידך רש״ל], (ו) [שבת יג, א], (ז) [לעיל קד: א], (ח) [שבת יג, א], (ט) [מוקפתא פ״ח ה״א], (י) פסחים לו, [מ״ק דל, ט] תענית כט: מ״ק יד, יח, (ל) רש״ל מ״ו, (מ) [יומא עז: א], (נ) [וע״ש מוס׳ יומא עז: א].

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ ואמר רב פסא בשלמא וכו׳ יודע בו שנטל: (ב) רש״י ד״ה לא יתן וכו׳ קאמר כדי שלא יטעו וכו׳ דחונקין וכו׳ שמא ישפכנו מדאגת כעס בעל הבית הס״ד: (ג) ד״ה תפיסה וכו׳ שמואל:

הגהות מהר״ב רנשבורג

[א] גמ׳ דלמר לי קא ספית לבדלי ולא משית ואמאי וכו׳ כצ״ל:

מוסף רש״י

מדיחה את ידה. לפי שרות רעה שורה על הלחם הנלקח בידיים שלא נטלן שחרית ושם השך צינחא (ויחא עז:). שלא רצה להאכיל בידו אחת. אפילו ידו אחת לא היה טעל להאכיל פת לבנו קטן ציום הכפורים (שם). צונג בצונג הוא. ואפילו אכיל להו כי הדדי לנא אסור דלוריטיא. דדקן ציטול אסרה מוכה (קשרי קד:). שאין מכירין זה את זה. דלא אמר מד למשקל מחמתניה ומיכל (שבת יג:). מי שאין לו אלא חלוק אחד. דלא סגיאל דלא מכנס מפני הכניסה, ואפילו כינס לפני המועד, מותר לכנסו במועד (ועניתי כ:ס:).

רבינו גרשום (המשך)

ואסור ליגע בפת מי שלא נטל ידיו בשחרית אבל אדם שנטל ידיו שחרית אינו צריך ליטול ידיו בשביל שמאכיל אחר: נהי דקליפה לא בעי דהחה מי לא בעי כלומר אם יהו נוגעים זה בזה נהי דלא בעי קליפה דצונג וצונג הוא אבל הדהה מי לא בעי מקום נגען: לא אסור אלא בתפיסה אחת כלומר בהדי הדדי: בתפיסה אחת סלקא דעתך כלומר ס׳בלא תפיסה על שלחן אחד מי שרי. אלא עיין תפיסה אחת שמכירין זה את זה. יאמרו כל הסריקין אסורין דאמרינן במס׳ פסחים מפני מה אמרו כל הסריקין אסור מפני שהאשה שוהה עליהן ומחמצתן ואיבע״י להו מהו שייקבענה בדפוס שעושה סריקין בבית אחת כשהיו עושין בבית ביתוס. יאמרו כל הסריקים אסורין וסריקי ביתוס כו׳ הכא נמי יאמרו כל האחים אסורין לאכול על שלחן זה על זה יהיו מותרין ויהיו מקליין במקום אחר:

^[1] נראה דצ״ל יתן אדם פרוסה וכו׳ אלא״כ יודע שנו עליו דיו כלומר והא קא חזינן כו׳. (ב) נראה דצ״ל בתפיסה אחת אחי׳ שלא על שולחן אחד אסור